

Deelnemersbrochure TNO 2012

Opbouw Extra Pensioen via Mijn Pensioen

- Pensioenopbouw op maat;
- Zelf beleggen of uitbesteden aan professionals;
- Mogelijkheid om te sparen;
- Altijd online inzage in uw vermogensopbouw.

INVESTMENT MANAGEMENT

WWW.INGIM.COM

Introductie

Per 1 januari 2012 biedt Pensioenfonds TNO deelnemers de mogelijkheid om op vrijwillige basis kapitaal op te bouwen via de nieuwe regeling Extra Pensioen. Het doel van deze brochure is u te informeren over de mogelijkheden.

U kunt door inleg van een extra premie voor eigen risico een kapitaal opbouwen. Hiervoor opent het Pensioenfonds TNO voor u een beleggingsrekening bij Mijn Pensioen van ING Investment Management (ING IM). Deze brochure geeft u informatie over het product Mijn Pensioen met de verschillende beleggingsmogelijkheden die tot uw beschikking staan. Sparen via een renterekening is ook mogelijk.

Pensioenopbouw op maat

Het belang van uw pensioen

'Pensioen' is een verzamelnaam voor het inkomen dat u ontvangt, nadat u bent gestopt met werken. Voor een deel bouwt u pensioen zelf op via uw werkgever en daarnaast ontvangt u een AOW van de overheid. Wellicht heeft u ook nog eigen middelen.

In Nederland kunnen werknemers via verschillende systemen pensioen opbouwen via hun werkgever: een uitkeringsovereenkomst of een premieovereenkomst. Bij het Pensioenfonds TNO vindt de pensioenopbouw via een middelloonregeling plaats. Dit betekent dat het pensioen wordt afgeleid van het gemiddeld verdiende salaris gedurende de gehele deelneming. Ieder jaar wordt een stukje pensioen opgebouwd over het in dat jaar verdiende salaris. De middelloonregeling geldt voor het fonds vanaf 1 juli 2007 en wordt een uitkeringsovereenkomst genoemd.

De regeling Extra Pensioen valt onder een premieovereenkomst. Bij een premieovereenkomst weet je welk bedrag door je werkgever aan de pensioenuitvoerder wordt afgedragen. Omdat het beschikbare geld wordt belegd of gespaard, is de opbrengst niet altijd zeker. Over deze laatste regeling gaat deze brochure.

Kapitaalopbouw via Extra Pensioen

De pensioenopbouw vindt plaats door premieafdracht. Deze premies worden belegd bij ING IM. Op het moment dat u met pensioen gaat, wordt met het opgebouwde pensioenkapitaal een levenslang ouderdompensioen aangekocht bij het Pensioenfonds TNO. De hoogte van dit pensioen is onder andere afhankelijk van het aantal jaren dat u premie betaalt, de hoogte van de ingelegde premie, het rendement dat behaald is op de beleggingen (als er wordt belegd) en de rentestand op het moment dat het pensioenkapitaal wordt omgezet in een pensioenuitkering.

Wat betekent beleggen voor uw pensioen?

Wanneer uw vermogen groeit, is er sprake van 'vermogensvorming'. De bekendste manier van vermogensvorming is sparen. U ontvangt dan rente. Maar u kunt ook beleggen. Het rendement op beleggingen kan wisselen door koerswinsten of -verliezen. U bouwt vermogen op wanneer de waarde van uw beleggingen stijgt. In beginsel kan beleggen op de langere termijn meer opleveren dan sparen. Maar u loopt ook meer risico met beleggen. Het resultaat is afhankelijk van de marktomstandigheden en het economische klimaat.

Via Mijn Pensioen belegt u in beleggingsfondsen

Binnen Mijn Pensioen zijn er verschillende soorten beleggingsfondsen:

- Aandelenfondsen: beleggingsfondsen die beleggen in aandelen.
- Obligatiefondsen: beleggingsfondsen die beleggen in obligaties. Dit zijn leningen aan bijvoorbeeld bedrijven of overheden.
- Vastgoedfondsen: beleggingsfondsen die beleggen in vastgoed of vastgoedaandelen.
- Geldmarktfondsen: beleggingsfondsen die beleggen in de geldmarkt. Deze fondsen benaderen wat betreft hun karakter spaarproducten.
- Mixfondsen: beleggingsfondsen die een combinatie van verschillende categorieën bevatten. In een beleggingsfonds zitten dan bijvoorbeeld zowel aandelen als obligaties.

Hierna lichten we de twee belangrijkste beleggingscategorieën toe.

Beleggen in aandelen

Wanneer u belegt in aandelen via een aandelenfonds, bent u zagezegd voor een deel eigenaar van verschillende ondernemingen. U deelt ook mee in de eventuele winst of verlies van een afzonderlijk aandeel. De waarde van een aandeel in een aandelenfonds hangt samen met de bedrijfsresultaten en de toekomstverwachtingen van het bedrijf. Het voordeel van beleggen in een aandelenfonds boven beleggen in afzonderlijke aandelen is dat u een grotere spreiding heeft waardoor het beleggingsrisico ook meer gespreid is.

Rendement op aandelen

Als aandeelhouder kunt u op twee manieren rendement behalen op uw aandelen:

- Dividendrendement: u krijgt een deel van de eventuele winst, het dividend, uitgekeerd. Ook kan het dividend worden omgezet in nieuwe aandelen.
- Koersrendement: als een onderneming goed presteert, kan de koers van het aandeel stijgen. Andersom kan ook: de koers van een aandeel kan dalen, waardoor uw aandelen minder waard worden. De koers is onder andere afhankelijk van de ontwikkelingen op de beurs, de marktrente en valutakoersen.

De koers van een aandelenfonds is de gewogen som van de onderliggende aandelenkoersen.

Risico's van aandelen

Doordat de koers van een aandeel door veel factoren wordt beïnvloed, kan de koers zeer sterk schommelen. In het verleden zijn er regelmatig periodes geweest waarin de koersen van aandelen daalden en beleggers een negatief rendement behaalden op hun inleg. Als u rechtstreeks belegt in aandelen bent u mede-eigenaar van een onderneming. U kunt bij een eventueel faillissement van de onderneming uw gehele inleg kwijt zijn. Door te beleggen in een aandelenfonds, spreidt u uw bezittingen en vermindert u dit risico.

Beleggen in obligaties

Beleggen in obligaties betekent dat u geld uitleent aan een onderneming of overheid. In ruil voor de lening krijgt u een rentevergoeding. Obligaties hebben over het algemeen een vaste looptijd. Na afloop van deze looptijd, ontvangt u de inleg terug. Via een obligatiefonds belegt u in meerdere (soorten) obligaties tegelijk. Het voordeel van beleggen in een obligatiefonds boven beleggen in afzonderlijke obligaties is dat een fondsbeheerder een gebalanceerd pakket obligaties voor u samenstelt. U hebt ook geen zorg over aflopende obligaties, de fondsmanager zorgt dat de inleg altijd belegd is.

Rendement op obligaties

Met obligaties kunt u op twee manieren rendement halen:

- Rente: u ontvangt een rentevergoeding (couponrente). De hoogte van de rente op een obligatie is onder andere afhankelijk van de uitgevende instelling. Geld lenen aan de overheid is over het algemeen minder riskant dan aan bijvoorbeeld een bedrijf. Hoe risicovoller de lening is, hoe hoger de rentevergoeding. De rente wordt bij een obligatiefonds meestal omgezet in nieuwe obligaties, waardoor de koers stijgt. De rente kan ook worden uitgekeerd als dividend.
- Koersrendement: de koers van een obligatie kan schommelen en is afhankelijk van onder andere de ontwikkeling van de marktrente, de kredietwaardigheid van de partij waaraan u uitleent en van vraag en aanbod van beleggers.

Risico's van obligaties

Over het algemeen loopt u met obligaties minder risico dan met aandelen. Maar beleggen in obligaties is zeker niet zonder risico's. Het grootste risico van beleggen in obligaties is dat de overheid of het bedrijf dat de obligatie heeft uitgegeven de rente niet kan betalen of de lening niet kan aflossen. In dat laatste geval krijgt u uw uitgeleende geld dus niet terug.

Pensioenopbouw via Mijn Pensioen

Mijn Pensioen van ING IM is een eigentijdse pensioenoplossing waarbij uw pensioenpremies worden belegd in beleggingsfondsen. Omdat niet iedereen hetzelfde is, biedt Mijn Pensioen keuze uit verschillende beleggingsconcepten:

- LifeCycle Mix: u laat uw pensioenportefeuille beheren door de professionals van ING IM;
- Eigen Verdeling: uw portefeuille wordt samengesteld aan de hand van uw eigen verdeel-sleutel binnen het aanbod van beleggingsfondsen;
- Vrije Keus: u belegt uw pensioenpremies zelf, precies zoals u dat wilt binnen het aanbod van beleggingsfondsen;
- Naast beleggen kunt u ook sparen.

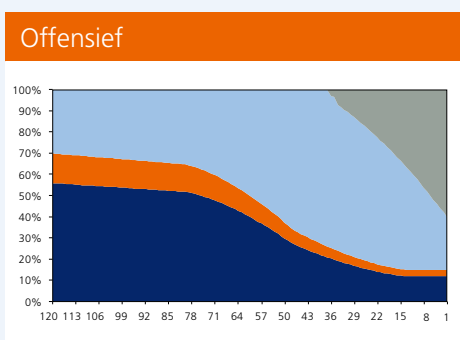
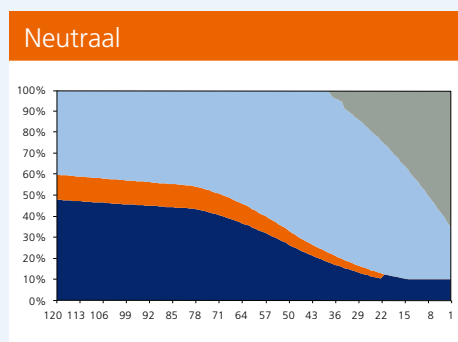
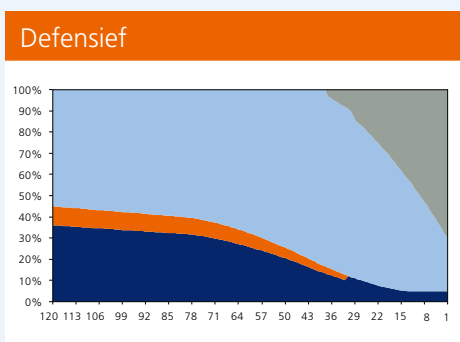
LifeCycle Mix: pensioenopbouw door experts

Niet iedereen is even bekend of ervaren met beleggen. Bovendien kan zelf beleggen aardig wat tijd kosten. Daarom bieden wij u een eenvoudige totaaloplossing aan: LifeCycle Mix. Hiermee laat u het beheer van uw pensioenportefeuille over aan de vermogensbeheerders van ING IM. Zij beleggen uw pensioenpremies in een gespreide fondsenportefeuille. De portefeuille past in principe bij uw persoonlijk risicoprofiel, uw leeftijd en uw pensioendatum. Komt uw pensioendatum dichterbij, dan wordt er automatisch minder risicovol voor u belegd.

Pensioenoplossing op maat

Met LifeCycle Mix wordt u een passende pensioenoplossing geboden. Daarom zijn er drie varianten:

- LifeCycle Mix Defensief;
- LifeCycle Mix Neutraal;
- LifeCycle Mix Offensief.

- Black Rock Institutional Euro Liquidity Fund
- BlackRock Euro Core Bond Fund
- BlackRock Emerging Markets World Index Sub
- BlackRock Developed World Index Sub

Bron: ING IM

Deze varianten komen overeen met uw persoonlijk risicoprofiel. Dit profiel stellen wij vast aan de hand van een door u ingevulde vragenlijst. Daarbij kijken we onder meer naar uw risicohouding, uw financiële situatie en uw ervaring met beleggen.

Let op: Uw risicoprofiel kan veranderen, bijvoorbeeld door een wijziging in uw persoonlijke situatie. Daarom raden wij u aan de online vragenlijst geregeld opnieuw in te vullen om te toetsen of uw risicoprofiel nog bij u past.

Het vastgestelde risicoprofiel geeft aan welke variant van LifeCycle Mix het beste bij u past. Indien de vragenlijst niet is ingevuld beleggen wij uw premie automatisch volgens LifeCycle Mix Defensief, de LifeCycle Mix met het laagste risicoprofiel.

Geleidelijk minder risicovol beleggen

Welke variant van LifeCycle Mix u ook kiest, naarmate uw pensioendatum dichterbij komt, wordt er minder risicovol voor u belegd door de samenstelling van uw portefeuille aan te passen. Bij een looptijd van (meer dan) 30 jaar wordt er belegd in aandelen- en obligatiefondsen. Hoe korter de resterende looptijd, hoe meer aandelenfondsen in uw portefeuille vervangen worden door beleggingen met minder risico. Dit gebeurt door eerst meer in obligatiefondsen te beleggen en in een later stadium door een fonds met kapitaalbescherming toe te voegen. Met dit fonds profiteert u wel van een stijging van aandelenkoersen, maar bent u ook beschermd tegen een sterke daling. Het principe van LifeCycle Mix wordt geïllustreerd in de hiernaast vereenvoudigde weergave.

Zorgvuldig onderhoud

Kiest u voor LifeCycle Mix, dan zorgt ING IM voor een zorgvuldig onderhoud van uw pensioenopbouw. Het model voor de optimale portefeuilmix wordt 1x per jaar geëvalueerd en aangepast indien noodzakelijk. Twee keer per jaar wordt uw portefeuille met een 'rebalance' in lijn gebracht zodat uw beleggingsrisico op het gewenste niveau blijft.

De voordelen op een rij

- Uw pensioenportefeuille wordt beheerd door de professionals van ING IM;
- De LifeCycle Mix houdt rekening met uw risicoprofiel, leeftijd en pensioendatum;
- Onderhoud LifeCycle Mix: jaarlijkse evaluatie en twee keer per jaar rebalance.

Zelf beleggen

Wilt u zelf beleggen voor uw pensioen, dan kunt u kiezen tussen:

1. 'Eigen Verdeling'
2. 'Vrije Keus'.

Als u zelf uw portefeuille samenstelt binnen het aanbod van beleggingsfondsen, dan is het belangrijk dat uw beleggingen passen bij uw risicoprofiel. Dit profiel stellen wij vast aan de hand van een door u ingevulde vragenlijst. Uw risicoprofiel kan defensief, neutraal of offensief zijn, afhankelijk van hoeveel risico u kunt en wilt nemen om uw doelen te bereiken. Uw risicoprofiel en de tijd tot uw pensioendatum (beleggingshorizon) bepalen vervolgens de adviesverdeling van uw beleggingen over aandelenfondsen, obligatiefondsen en/of geldmarktfondsen.

U wordt bij zelf beleggen sterk aangeraden om uw portefeuille samen te stellen op basis van uw risicoprofiel en uw beleggingshorizon. Het kan zijn dat uw portefeuille daar tijdelijk van afwijkt. Daarom adviseren wij u om uw portefeuille regelmatig in lijn te brengen met uw risicoprofiel en de daarbij horende fondsenverdeling.

Ook uw risicoprofiel kan veranderen, bijvoorbeeld door een wijziging in uw persoonlijke situatie. Vul daarom de vragenlijst geregeld opnieuw in om te toetsen of uw risicoprofiel nog bij u past. Is uw risicoprofiel gewijzigd, breng dan uw portefeuille weer in lijn met uw nieuwe profiel en de bijpassende fondsenverdeling.

Eigen Verdeling: controle en gemak

Met het concept Eigen Verdeling kiest u ervoor om zelf te beleggen voor uw pensioen. Dat doet u via een verdeelsleutel die u zelf bepaalt. Dat wil zeggen dat u percentages toekent aan de beleggingsfondsen waarin u wilt beleggen. Met uw pensioenpremies worden automatisch beleggingsfondsen gekocht volgens de door u gekozen verdeelsleutel.

Met de portefeuillanalyse op de website ziet u in één oogopslag of uw portefeuillresultaten niet teveel afwijken van uw verdeelsleutel. U kunt uw portefeuille eenvoudig weer in lijn brengen met uw verdeelsleutel of aanpassen aan een nieuwe verdeelsleutel. Als u uw verdeelsleutel wijzigt, dan kunt u ervoor kiezen om uw portefeuille daarmee in lijn te brengen. Wij doen u dan een voorstel voor de aan- en verkopen van de orders die daarvoor nodig zijn.

Vrije Keus: uw eigen keuzes, uw eigen verantwoordelijkheid

Met Vrije Keus belegt u geheel zelf voor uw pensioen. U doet dit door het aan- en verkopen van deelnemingsrechten in beleggingsfondsen binnen het aanbod. U bepaalt uw eigen koers en kunt vrij kiezen uit de aangeboden beleggingsfondsen. U let zelf op een goede spreiding, houdt het risico in de gaten en zorgt ervoor dat dit afneemt naarmate uw pensioendatum nadert.

Uw pensioenpremies worden niet automatisch voor u belegd. U ontvangt een e-mail zodra de premie door uw pensioenfonds is gestort, waarna u zelf de aan- en verkoopopdrachten dient op te geven.

Sparen

Naast beleggen kunt u bij Mijn Pensioen ook sparen. U loopt dan geen direct beleggingsrisico, maar u moet er wel rekening mee houden dat uw rendement en daarmee uw pensioenkapitaal lager kan uitvallen dan met beleggen.

Kiest u voor sparen, dan ontvangt u een variabele rente. Het actuele rentepercentage kunt u vinden op <https://mijnpensioen.ingim.nl>. Uiteraard kunt u er op elk moment voor kiezen om zelf te gaan beleggen volgens Eigen Verdeling of Vrije Keus als dit binnen uw risicoprofiel past.

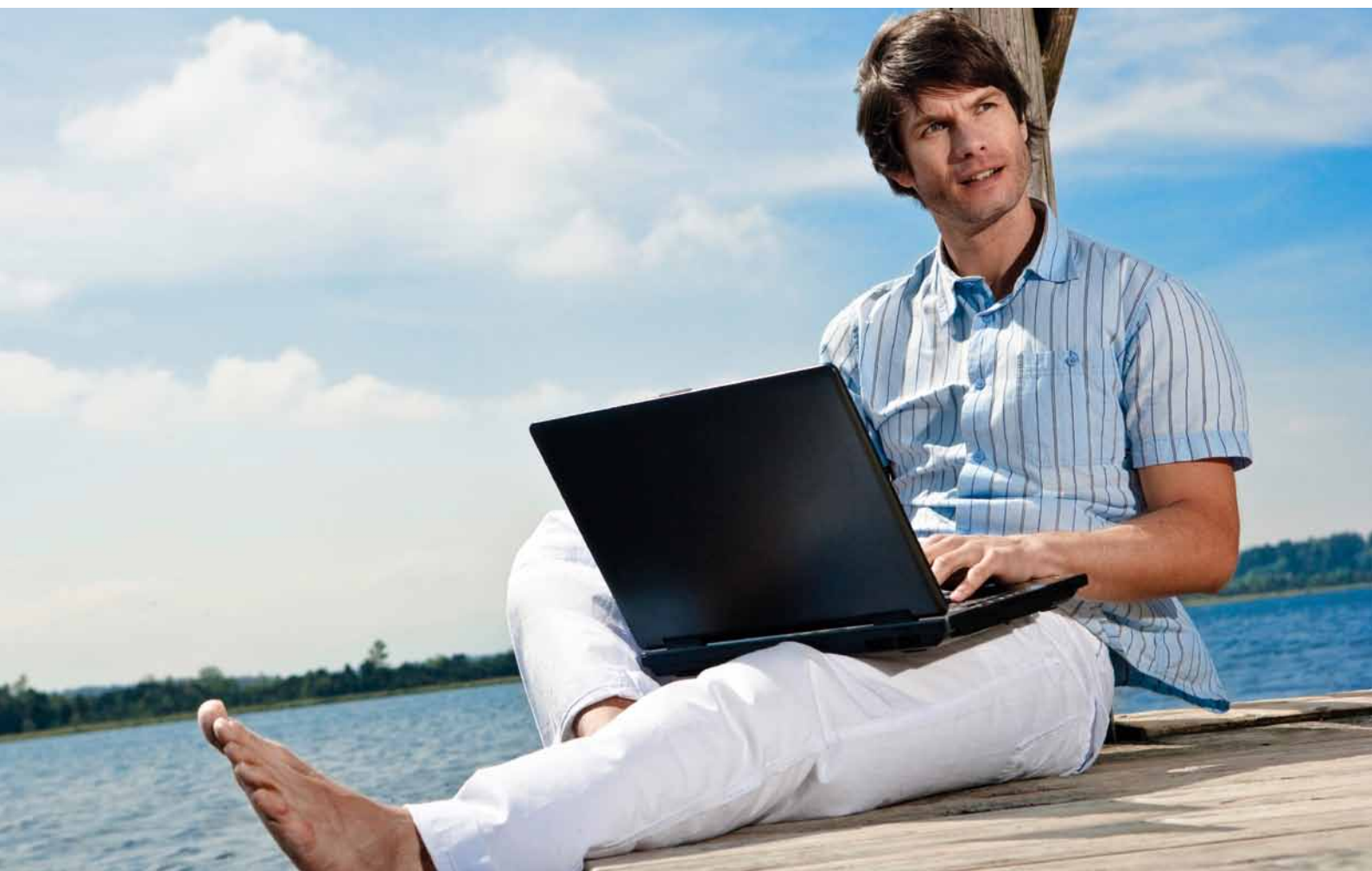
Gebruik van de site van Mijn Pensioen

Met uw gebruikersnaam en wachtwoord heeft u via de site van Mijn Pensioen online eenvoudig toegang tot alle informatie over uw pensioenbeleggingen.

Wordt er voor u belegd, dan kunt u online uw portefeuille raadplegen. Als u zelf belegt, dan kunt u ook online deelnemingsrechten in fondsen kopen en verkopen.

U bent via de site van Mijn Pensioen dus altijd op de hoogte van uw pensioenopbouw. Daarnaast sturen wij u elk jaar per post of per e-mail een overzicht van de waarde en ontwikkeling van uw persoonlijke pensioenrekening.

Elke pagina op de site geeft een duidelijke toelichting over wat u ziet en wat u kunt of moet doen. De uitleg vindt u op de pagina zelf of door in de pagina op het vraagteken te klikken. Met het menu links navigeert u door de site.

Zorgplicht

Pensioenuitvoerders zijn op grond van de Pensioenwet verplicht hun zorgplicht op bepaalde wijze te vervullen bij een regeling waarbij de deelnemer zelf een pensioenkapitaal opbouwt en een (beperkte) vrijheid heeft om de beleggingen te bepalen. Het doel hiervan is dat u als deelnemer in staat bent om een weloverwogen beleggingskeuze te maken en u zo veel mogelijk te beschermen tegen het nemen van verkeerde beleggingsbeslissingen.

Zorgplichtmodule

Onderdeel van de site van Mijn Pensioen is de Zorgplichtmodule. In deze module wordt u in een aantal stappen geïnformeerd over wat beleggen voor uw pensioen inhoudt, welke risico's u loopt en hoe u een beleggingsportefeuille opbouwt die aansluit bij uw risicoprofiel. Elke stap wordt afgesloten met een vrijwillige toets. Daar kunt u uw opgedane kennis testen. De toets is niet verplicht om de Zorgplichtmodule af te ronden. Heeft u na het doorlopen van de Zorgplichtmodule gekozen voor een bepaalde wijze van beleggen, dan ondersteunt de module u bij het regelmatig controleren van uw risicoprofiel en uw wijze van beleggen. Is uw risicoprofiel verouderd of sluiten uw beleggingen niet meer aan bij de adviesmix, passend bij uw risicoprofiel en uw beleggingshorizon, dan krijgt u een waarschuwingsmelding. U kunt dan via de Zorgplichtmodule actie ondernemen.

Waar meldt u zich aan?

TNO-ers melden zich aan via FLEX-direct, het arbeidsvoorwaardensysteem van TNO. Degenen in dienst van een andere aangesloten werkgever kunnen zich aanmelden via hun HR-afdeling of salarisadministratie. U geeft aan welke periodieke en/of eenmalige premie u wilt inleggen. Het is mogelijk de premie (maandelijks) te laten fluctueren. De premie kunt u bijvoorbeeld financieren met uw vakantietoeslag en/of 13e maand. Het is niet verplicht om continu deel te nemen aan deze regeling. U hoeft ook niet per 1 januari 2012 in te stappen. Deelnemen kan op ieder moment.

Let op

De premie wordt ingehouden op uw brutoloon. Daardoor wordt in eerste instantie loonbelasting uitgespaard. Wel wordt de toekomstige pensioenuitkering als inkomen belast.

Door Pensioenfonds TNO voor u geselecteerde beleggingsfondsen

Het Pensioenfonds TNO heeft op zorgvuldige wijze een aantal beleggingsfondsen voor u geselecteerd. Daarbij is gestreefd naar een evenredige verdeling over categorieën en sectoren, zodat een goed gespreide en solide portefeuille kan worden samengesteld.

De LifeCycle Mix fondsen

- BlackRock Developed World Index Sub (aandelen)
- BlackRock Emerging Markets World Index Sub (aandelen)
- BlackRock Euro Bond Fund (obligaties)
- Black Rock Institutional Euro Liquidity Fund (geldmarkt)

'Eigen Verdeling' of 'Vrije Keus'

Als u zelf uw portefeuille samenstelt volgens 'Eigen Verdeling' of 'Vrije Keus', dan kunt u naast de bovengenoemde LifeCycle fondsen ook kiezen uit de volgende beleggingsfondsen. De in de tabel vermelde percentages kunnen door de fondsmanager gewijzigd worden. U wordt aanbevolen om voordat u in een fonds belegt, altijd de financiële bijsluiters en/of het prospectus te raadplegen.

Aandelen	Fonds	Isincode	Valuta	Dividend uitkerend?	Management fee %	Totale fonds-kosten %	Transactie kosten%	Opslag %
Global Core	ING Global Fund	NL0006311805	EUR	Ja	1,20	1,23	0,00	0,15
	JPMF Global Dynamic	LU0159040202	EUR	Nee	1,50	1,90	0,00	0,00
	DWS Vermogens-bildungs-fonds I	DE0008476524	EUR	Ja	1,20	1,45	0,00	0,00
Global Growth	ING Global Opportunities Fund	NL0009265404	EUR	Ja	1,20	1,35	0,00	0,15
	Franklin Global Growth	LU0508195822	EUR	Nee	1,50	2,00	0,00	0,00
Global Value	ING Hoog Dividend Aandelen Fonds	NL0000289858	EUR	Ja	1,40	1,51	0,00	0,15
	DWS Global Value	LU0133414606	EUR	Nee	1,45	1,45	0,00	0,00
	Axa WF Talents	LU0189847683	EUR	Nee	1,50	1,71	0,00	0,00
Global Sustainable / SRI	ING Duurzaam Aandelen Fonds	NL0006311789	EUR	Ja	1,40	1,50	0,00	0,15
	KBC Eco World	BE0133741752	EUR	Nee	1,30	1,58	0,00	0,00
	ASN Aandelen Fonds	NL0000441301	EUR	Ja	1,25	1,25	0,00	0,15
Europe Core	ING Europe Fonds	NL0000292332	EUR	Ja	1,20	1,27	0,00	0,15
	JPMorgan Europe Equity	LU0210530746	EUR	Nee	1,50	1,90	0,00	0,00
Europe Small Caps	ING European Small Caps Fund	NL0006311730	EUR	Ja	1,40	1,45	0,00	0,15
	JPMorgan Euro Small Cap	LU0210531637	EUR	Nee	1,50	1,90	0,00	0,00
US Core	ING North America Fund	NL0000286045	EUR	Ja	1,20	1,58	0,00	0,10
	Parvest USA C	LU0194435318	EUR	Nee	1,50	1,87	0,00	0,00
	BlackRock US Flexible Equity	LU0171296865	EUR	Nee	1,50	1,68	0,00	0,00
Global Emerging Markets Core	ING (L) Invest Emerging Markets	LU0273688910	EUR	Nee	1,50	1,52	0,00	0,00
	Robeco Emerging Markets Equities	LU0187076913	EUR	Nee	1,50	1,74	0,00	0,00
	Aberdeen Gl. Emerging Markets	LU0498181733	EUR	Nee	1,75	2,00	0,00	0,00
Japan Core	ING (L) Invest Japan	LU0273689488	EUR	Nee	1,40	1,49	0,00	0,00
	GAM Star Japan Equity	IE0003012535	EUR	Nee	1,35	1,58	0,00	0,00
Pacific/Asia ex Japan Core	ING L New Asia Eq.	LU0273690064	EUR	Nee	1,40	1,47	0,00	0,00
	Threadneedle Asia Growth	GB00B0WGV136	EUR	Nee	1,50	1,73	0,00	0,00
Obligaties								
Global High Yield	ING Hoog Dividend Obligatie Fd	NL0006311813	EUR	Ja	1,20	1,34	0,00	0,30
	JPMorgan Global High Yield Bnd	LU0108415935	EUR	Nee	0,85	1,25	0,00	0,00
Global EMD	ING (L) Renta Fund Emerging Markets Debt HC	LU0041345751	EUR	Nee	1,20	1,52	0,00	0,00
	ING (L) Renta Fund Emerging Markets Debt LC	LU0251055595	EUR	Nee	1,00	1,29	0,00	0,00
Global Medium Term	ING Global Obligatie Fonds	NL0006311839	EUR	Ja	0,75	0,92	0,00	0,10
	Templeton Global Bond	LU0152980495	EUR	Nee	0,75	1,46	0,00	0,00
Euro Short Term	AXA WF Euro 3-5	LU0251660352	EUR	Nee	0,60	0,73	0,00	0,00
	Schroder ISF Euro Short Term Bond	LU0106234643	EUR	Nee	0,50	0,67	0,00	0,00
Euro Medium Term	ING First Class Obligatie Fonds	NL0000286441	EUR	Ja	0,85	0,88	0,00	0,15
	ING Euro Obligatie Fonds	NL0006311797	EUR	Ja	0,75	0,87	0,00	0,10
	Axa WF Euro 5-7	LU0251659776	EUR	Nee	0,60	0,80	0,00	0,00
Euro Long Term	ING (L) Renta Fund Euro Long Duration	LU0307132497	EUR	Nee	0,65	0,90	0,00	0,00
	Axa WF Euro 7-10	LU0251659180	EUR	Nee	0,60	0,72	0,00	0,00
Euro Credits	ING Euro Credit Obligatie Fd	NL0006311854	EUR	Nee	0,85	0,96	0,00	0,15
	Morgan Stanley Euro corp	LU0132601682	EUR	Nee	0,80	1,16	0,00	0,00
Euro Inflation Linked	ING (L) Renta Fund Euro Inflation Linked	LU0210965470	EUR	Nee	0,65	0,99	0,00	0,00
	Axa WF Euro Inflation Bonds	LU0251658612	EUR	Nee	0,50	0,60	0,00	0,00
Money market	ING L Int Currency Mng Euro DC	LU0292505962	EUR	Nee	0,20	0,30	0,00	0,00
Vastgoed								
Global Real Estate	ING Global Real Estate Fund	NL0006311847	EUR	Ja	1,20	1,28	0,00	0,15
	Schroder ISF Global Property Securities	LU0224509132	EUR	Nee	1,50	2,03	0,00	0,00
Beschermde beleggen								
Protected	ING Protected Mix 80	LU0110816229	EUR	Nee	1,10	1,17	0,00	0,00
	ING Protected Mix 90	LU0110817979	EUR	Nee	1,00	1,14	0,00	0,00

Overzicht per 30/11/2011

De LifeCycle Mix fondsen van vermogensbeheerder BlackRock

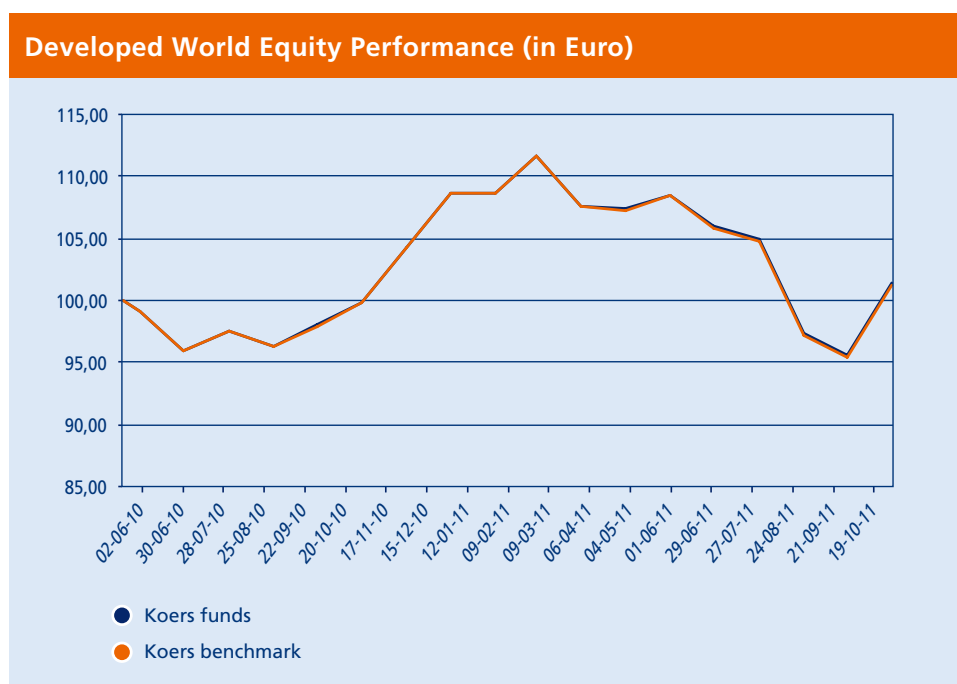
1. Beleggingsfonds BlackRock Developed World Index in euro's

Dit fonds belegt passief in de MSCI Developed World Index in euro's. Het doel van het beleggingsfonds is het zo goed mogelijk volgen van deze index tegen zo laag mogelijke kosten. In deze index zijn circa 1600 van de belangrijkste aandelen opgenomen van landen als de Verenigde Staten, Engeland, Japan, Canada, Frankrijk, Duitsland, Australië en een aantal overige landen. Doordat in vele landen en ondernemingen wordt belegd vindt er een goede spreiding plaats over diverse sectoren

Rendement en risico

Het doel van het fonds is een rendement te behalen in euro's dat gelijk is aan de benchmark. Dit is sinds de start van het eurofonds in mei 2010 ook gelukt. Het gemiddelde rendement per jaar van het fonds is 0,9%¹.

Beleggen in een wereldwijde aandelenindex voor ontwikkelde landen is risicovol. De beweeglijkheid is groot. Dit fonds heeft een beweeglijkheid van ca. 11%¹ per jaar. Een verlies van 22% per jaar of meer is daardoor mogelijk.

Bron: BlackRock

Kosten

De totale kosten voor dit fonds bedragen ca. 0,08% per jaar.

¹ Bron BlackRock (tot en met oktober 2011)

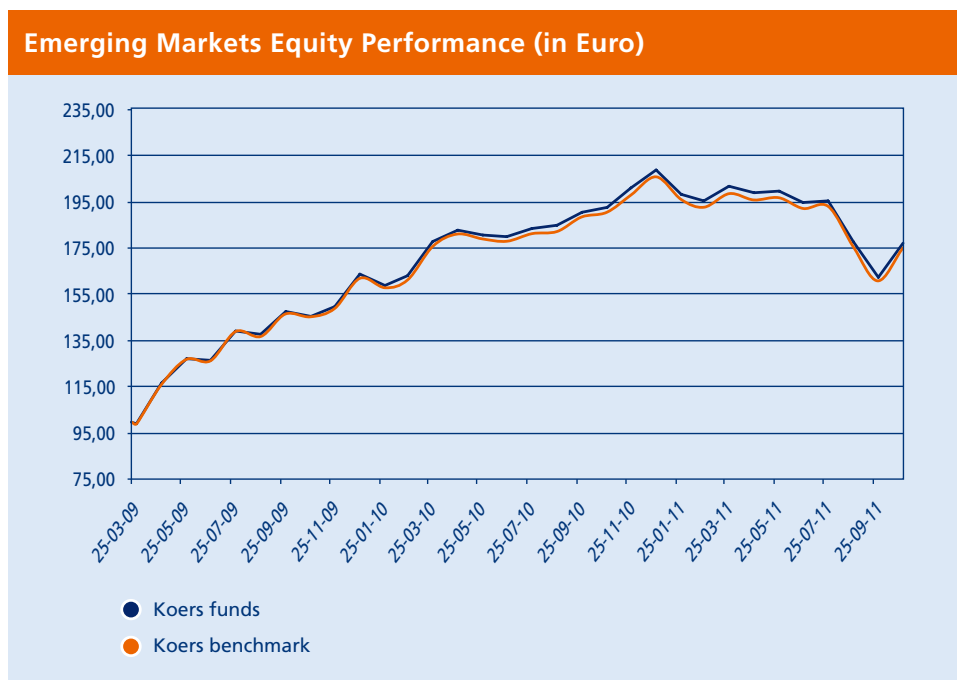
2. Beleggingsfonds BlackRock Emerging Markets in euro's

Dit fonds belegt passief in de MSCI index Opkomende markten. Dit betekent dat de index wordt gevolgd tegen zo laag mogelijke kosten. In deze index zijn circa 730 van de belangrijkste aandelen opgenomen van landen als China, Brazilië, Zuid Korea, Taiwan, Zuid Afrika, India, Rusland, Mexico, Maleisië, Indonesië en enkele overige landen. Doordat in vele landen en ondernemingen wordt belegd vindt er een goede spreiding plaats over diverse sectoren.

Rendement en risico

Het doel van het fonds is een rendement te behalen in euro's dat gelijk is aan de benchmark. Sinds de start van het eurofonds in maart 2009 is een iets hoger rendement behaald dan de benchmark. Het gemiddelde rendement per jaar van het fonds sinds maart 2009 bedraagt 23,9%² per jaar.

Beleggen in een wereldwijde aandelenindex voor opkomende landen kent een zeer hoog risico. De beweeglijkheid is het grootst binnen de aandelenmarkten voor opkomende landen. Dit fonds heeft een beweeglijkheid van ca. 19%² per jaar. Een verlies van 38% per jaar of meer is daardoor mogelijk.

Bron: BlackRock

Kosten

De totale kosten voor dit fonds zijn circa 0,37% per jaar.

² Bron BlackRock (tot en met oktober 2011)

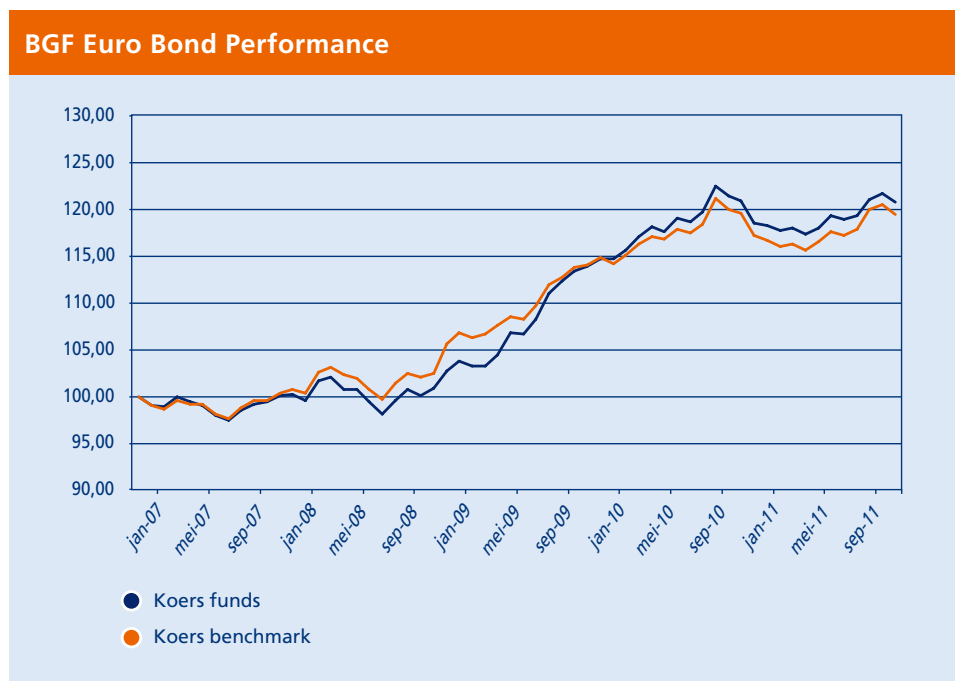
3. Beleggingsfonds BlackRock Euro Bond Fund

Dit fonds belegt voornamelijk in staatsobligaties uitgegeven in euro's. Beleggingen in obligaties van aan de overheid gerelateerde instanties, bedrijfsobligaties en andere soorten soms risicovollere obligaties is mogelijk voor maximaal 20% van de portefeuille. Beleggingen in niet euro obligaties zijn toegestaan voor maximaal 30%. Minimaal 80% van alle obligaties moet een kredietkwaliteit hebben die voldoet aan 'investment grade'. De gemiddelde kredietkwaliteit per september 2011 was hoog doordat 94,6% is belegd in investment grade waarvan 51,2% de hoogste (AAA) kredietwaardigheid heeft.

Rendement en risico

Het doel van het fonds is een rendement in euro's te behalen dat hoger is dan dat van de benchmark die bestaat uit de Barclays Capital Euro Aggregate 500 mln + index. Het fonds is gestart in 1994. In de beginjaren is een lagere performance behaald dan de benchmark. Over de afgelopen 3 jaar heeft het fonds beter gepresteerd dan de benchmark met een rendement van 6,2% per jaar (benchmark 5,3% per jaar). Over de afgelopen vijf jaar heeft het fonds 4,0% rendement per jaar gemaakt (benchmark 3,7%).

Beleggen in obligaties brengt risico's met zich mee. De beweeglijkheid van het fonds is 3,8% per jaar. Een verlies van 7,6% of meer per jaar is daardoor mogelijk.

Bron: BlackRock

Kosten

De totale kosten voor dit fonds bedragen ca 0,38% per jaar.

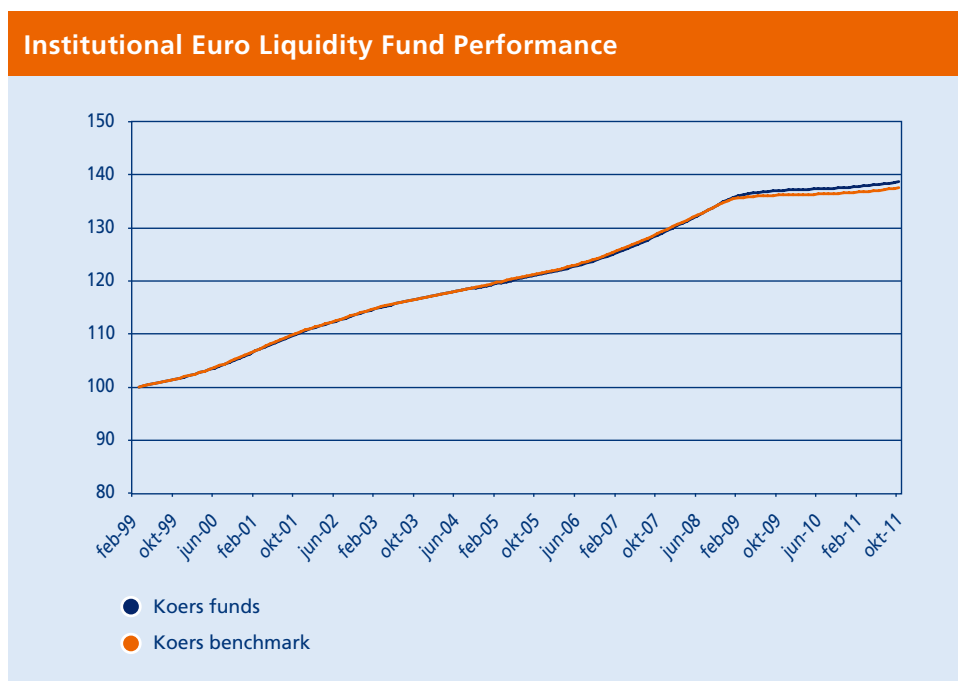
4. Beleggingsfonds BlackRock Institutional Euro Liquidity Fund

Beschrijving

Dit fonds van vermogensbeheerder BlackRock is een geldmarktfonds dat zo veilig mogelijk belegt om te waarborgen dat de ingelegde gelden worden terugbetaald. De gemiddelde looptijd van de beleggingen bedraagt 77 dagen. De benchmark is de 7 daagse geldmarkt-index Libid.

Rendement en risico

Sinds de start van het fonds heeft het fonds gemiddeld per jaar 2,6%³ rendement behaald dat gelijk is aan het rendement van de benchmark. De beweeglijkheid van dit fonds is met 0,4% per jaar beperkt. Daardoor is de kans op verlies erg klein maar wel aanwezig.

Bron: BlackRock

Kosten

De totale kosten voor dit fonds bedragen 0,20% per jaar.

³ Bron BlackRock (data tot en met oktober 2011)

Meer informatie?

Meer informatie over de BlackRock fondsen vindt u op de site van Mijn Pensioen (<https://mijnpensioen.ingim.nl>) en op de site van BlackRock (www.blackrock.nl).

Kosten

Er worden geen aparte transactiekosten in rekening gebracht voor aan- en verkopen van beleggingsfondsen dan wel aanpassingen in de beleggingsmixen. Wel zijn bij een aantal beleggingsfondsen kosten van toepassing bij aan- en verkopen ter bescherming van de andere beleggers in deze fondsen. Daarnaast wordt jaarlijks een bedrag van € 5,- (exclusief BTW) aan administratiekosten in rekening gebracht voor nieuw te openen rekeningnummers.

De nieuwe LifeCycle Mixen bestaan uit de hiervoor vermelde beleggingsfondsen. De totale beheerkosten van de LifeCycle Mixen bedragen gemiddeld 0,70% van het belegd vermogen. Deze beheerkosten bestaan uit gemiddeld 0,30% managementkosten, 0,32% algemene beheerkosten en 0,08% administratiekosten van het Pensioenfonds. De managementkosten zijn in de koersen verwerkt. De algemene beheer- en administratiekosten worden per kwartaal in mindering gebracht op uw beleggingen.

Disclaimer

De informatie in dit document is uitsluitend opgesteld ter informatie en is geen aanbod noch een uitnodiging om effecten of een beleggingsinstrument te kopen of verkopen of om deel te nemen in een handelsstrategie. Beleggingen kunnen alleen geschikt zijn voor particuliere beleggers, indien en voor zo ver door hen ingeschakelde onafhankelijke of professionele adviseurs hierover een positief advies hebben uitgebracht op grond van een schriftelijke overeenkomst. Hoewel de inhoud van dit document met de meeste zorg is samengesteld en gebaseerd is op betrouwbare informatiebronnen, wordt ten aanzien van de volledigheid of juistheid ervan, uitdrukkelijk of stilzwijgend, geen enkele aansprakelijkheid aanvaard, garantie of verklaring gegeven. De informatie en mogelijke aanbevelingen kunnen zonder voorafgaande kennisgeving worden gewijzigd. ING Personal Fund Services B.V. noch enig andere vennootschap of onderdeel dat behoort tot ING Groep, noch een van haar functionarissen, haar directeuren of werknemers aanvaarden enige aansprakelijkheid of verantwoordelijkheid met betrekking tot de hierin opgenomen informatie of mogelijke aanbevelingen. Geen aansprakelijkheid zal worden aanvaard voor schade die door de lezers wordt geleden als het gevolg van het gebruik van of het zich baseren op deze publicatie.

Voor gedetailleerde informatie over het beleggingsfonds verwijzen wij naar het prospectus en het daarbij behorende supplement van het beleggingsfonds. Voor ieder beleggingsfonds is tevens een vereenvoudigd prospectus opgesteld. De waarde van de activa van het fonds kan, mede als gevolg van het beleggingsbeleid, sterk fluctueren en in het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst. Daarnaast kent ieder fonds zijn eigen specifieke risico's. Kijk voor de fondsspecifieke kosten en risico's in het prospectus. Loop geen onnodig risico. Lees de financiële bijsluiting of het vereenvoudigd prospectus voordat u het product koopt. Op deze disclaimer is Nederlands recht van toepassing.

Meer weten?

Wilt u meer weten over Mijn Pensioen? Neemt u dan contact op met de Klantenservice via 0800-645 6736 of +31-79-363 96 24. U kunt de Klantenservice op werkdagen bellen van 08.00 uur tot 21.00 uur en op zaterdag van 09.00 uur tot 17.00 uur. U kunt ook een e-mail sturen naar info@mijnpensioen.ingim.nl.

Heeft u vragen over uw pensioenregeling of over de overdracht van uw pensioen? Neemt u dan contact op met het Pensioenfonds TNO. Het pensioenfonds is bereikbaar op telefoonnummer 070-413 86 18 en via pensioenloket@sp.tno.nl.